YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (neljäs jaosto)

9 päivänä lokakuuta 2008 *

Asiassa C-304/07,

jossa on kyse EY 234 artiklaan perustuvasta ennakkoratkaisupyynnöstä, jonka Bundesgerichtshof (Saksa) on esittänyt 24.5.2007 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut yhteisöjen tuomioistuimeen 2.7.2007, saadakseen ennakkoratkaisun asiassa

Directmedia Publishing GmbH

vastaan

Albert-Ludwigs-Universität Freiburg,

* Oikeudenkäyntikieli: saksa.

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN (neljäs jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja K. Lenaerts (esittelevä tuomari) sekä tuomarit T. von Danwitz, R. Silva de Lapuerta, E. Juhász ja G. Arestis,

julkisasiamies: E. Sharpston,
kirjaaja: R. Grass,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä esitetyn,

ottaen huomioon huomautukset, jotka sille ovat esittäneet

– Directmedia Publishing GmbH, edustajanaan Rechtsanwältin C. von Gierke,

– Albert-Ludwigs-Universität Freiburg, edustajinaan Rechtsanwalt W. Schmid ja Rechtsanwalt H.-G. Riegger,

– Italian hallitus, asiamiehenään I. M. Braguglia, avustajanaan avvocato dello Stato F. Arenal,

– Euroopan yhteisöjen komissio, asiamiehinään H. Krämer ja W. Wils,

kuultuaan julkisasiamiehen 10.7.2008 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,

on antanut seuraavan

tuomion

1 Ennakkoratkaisupyyntö koskee tietokantojen oikeudellisesta suojasta 11.3.1996 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 96/9/EY (EYVL L 77, s. 20) 7 artiklan 2 kohdan a alakohdan tulkintaa.

2 Tämä pyyntö on esitetty asiassa, jossa valittajana on Directmedia Publishing GmbH:n (jäljempänä Directmedia) ja valituksen vastapuolena Albert-Ludwigs-Universität Freiburg ja jossa on kyse siitä, että Directmedia on saattanut markkinoille runokokoelman, joka on toteutettu mainitussa yliopistossa työskentelevän professori Knoopin laatiman saksalaisten runojen luettelon pohjalta.

Asiaa koskevat oikeussäännöt

3 Direktiivin 96/9 1 artiklan 1 kohdan mukaan sitä sovelletaan ”kaikenmuotoisten tietokantojen oikeudelliseen suojaan”.

4 Direktiivin 96/9 soveltamiseksi sen 1 artiklan 2 kohdassa määritellään, että tietokannan käsitteellä tarkoitetaan ”teosten, tietojen tai muiden itsenäisten aineistojen kokoelmaa, jotka on järjestetty järjestelmällisellä tai menetelmällisellä tavalla ja johon elektronisesti tai muulla tavoin on mahdollistettu yksilöllinen pääsy”.

5 Direktiivin 96/9 3 artiklan mukaan ”tietokannat, jotka aineiston valinnan tai järjestämisen perusteella muodostavat tekijän omaperäisen henkisen luomuksen”, saavat tekijänoikeussuojaa.

6 Direktiivin 96/9 7 artiklassa, jonka otsikko on ”suojan kohde”, otettiin käyttöön sui generis -oikeus seuraavasti:

”Suojan kohde

1. Jäsenvaltioiden on säädettävä tietokannan valmistajalle oikeus kieltää sellaisen tietokannan, jonka sisällön kerääminen, varmistaminen tai esittäminen merkitsee määrällisesti ja/tai laadullisesti huomattavaa investointia, koko sisällön tai laadullisesti ja/tai määrällisesti arvioituna olennaisen osan kopiointi ja/tai uudelleenkäyttö.

2. Tätä lukua sovellettaessa tarkoitetaan

a) ’kopioinnilla’ tietokannan koko sisällön tai sen olennaisen osan pysyvää tai väliaikaista siirtämistä tallennusalustalta toiselle millä tavalla ja missä muodossa tahansa;

b) ’uudelleenkäytöllä’ tietokannan koko sisällön tai sen olennaisen osan mitä tahansa saattamista yleisön saataville kopioita levittämällä, vuokraamalla, onlinesiirrolla tai muulla siirtotavalla. Kun oikeudenhaltija tai joku hänen suostumuksellaan on ensimmäisen kerran myynyt tietokannan kopion yhteisössä, oikeudenhaltijan oikeus määrätä kyseisen kopion edelleenmyymisestä yhteisössä raukeaa.

Julkinen lainaaminen ei ole kopiointia tai uudelleenkäyttöä.

3. Edellä 1 kohdassa tarkoitettu oikeus voidaan siirtää, luovuttaa tai siihen voidaan antaa sopimukseen perustuva käyttölupa.

4. Tämän artiklan 1 kohdassa säädettyä oikeutta sovelletaan riippumatta siitä, että tekijänoikeus tai muut oikeudet mahdollisesti suojaavat tietokantaa. Sen lisäksi mainittua oikeutta sovelletaan riippumatta siitä, että tekijänoikeus tai muut oikeudet mahdollisesti suojaavat tietokannan sisältöä. Tietokantojen suojaaminen tämän artiklan 1 kohdassa säädetyllä oikeudella ei rajoita niiden sisältöön kohdistuvia oikeuksia.

5. Tietokannan sisällön epäolennaisten osien jatkuva ja järjestelmällinen kopiointi tai uudelleenkäyttö, jotka voisivat johtaa tämän tietokannan tavanmukaisen käytön vastaisiin toimiin tai jotka voisivat aiheuttaa kohtuutonta vahinkoa tietokannan valmistajan laillisille eduille, eivät ole sallittuja."

7 Direktiivin 96/9 13 artiklassa, jonka otsikko on "muiden säännösten soveltaminen", tarkennetaan, että mainittu direktiivi ei vaikuta säännöksiin, jotka koskevat erityisesti "keskinäisiä sopimuksia koskevaa oikeutta ja vilpillistä kilpailua".

8 Direktiivin 96/9 16 artiklan 3 kohdassa säädetään seuraavaa:

"Komissio toimittaa viimeistään [1.1.1998] seuraavan kolmannen vuoden lopussa ja tämän jälkeen joka kolmas vuosi Euroopan parlamentille, neuvostolle sekä talous- ja sosiaalikomitealle tämän direktiivin soveltamisesta kertomuksen, jossa se tarkastelee jäsenvaltioiden toimittamien erityisten tietojen perusteella sui generis -oikeuden soveltamista, 8 ja 9 artikla mukaan lukien, ja toteaa erityisesti, onko oikeuden soveltaminen aiheuttanut sellaisia määräävän markkina-aseman väärinkäytöksiä tai vakavia haittoja vapaalle kilpailulle, joiden perusteella olisi syytä toteuttaa aiheelliset toimenpiteet, joihin kuuluvat erityisesti pakkolisenssijärjestelyt. Komissio esittää tarvittaessa ehdotuksia direktiivin mukauttamiseksi tietokanta-alan kehitykseen."

Pääasian taustalla olevat tosiseikat ja ennakkoratkaisukysymys

9 Knoop johtaa Albert-Ludwigs-Universität Freiburgissa projektia ”Klassikerwortschatz” (klassikkosanasto), jonka tuloksensa julkaistiin Freiburger Anthologie (Freiburgin antologia), kokoelma vuosien 1720 ja 1933 väliseltä ajalta peräisin olevista runoista.

10 Tämän antologian perustana on Knoopin laatima runoluettelo, Die 1 100 wichtigsten Gedichte der deutschen Literatur zwischen 1730 und 1900 (Saksan kirjallisuuden 1 100 tärkeintä runoa 1730–1900, jäljempänä Knoopin laatima runoluettelo), joka on julkaistu internetissä.

11 Johdannon jälkeen tässä runoluettelossa, jonka luokittelu on tehty sen mukaan, kuinka usein runot esiintyvät eri antologioissa, esitetään jokaisen runon tekijä, otsikko, ensimmäisen rivi ja julkaisuvuosi. Tämä luettelo pohjautuu näin ollen noin 3 000 antologiasta valittuun 14 antologiaan, joiden lisäksi on käytetty Anneliese Dühmertin toimittamaa bibliografista koonnelmaa 50 saksankielisestä antologiasta, jonka nimi on Von wem ist das Gedicht? (Kenen runo tämä on?).

12 Näiden teosten, jotka sisältävät noin 20 000 runoa, pohjalta on valittu runot, jotka on esitetty vähintään kolmessa antologiassa tai mainittu vähintään kolmeen kertaan Dühmertin bibliografisessa koonnelmassa. Jotta runojen tilastollinen tarkastelu olisi mahdollista, niiden otsikot ja ensimmäiset rivit on yhtenäistetty ja niistä on tehty yhteenvedonomainen luettelo. Bibliografisten tutkimusten avulla on tunnistettu sekä teokset, joissa runot on julkaistu, että niiden kirjoittamispäivä. Tämän työn suorittamiseen kului noin kaksi ja puoli vuotta ja sen kustannuksista, jotka olivat kokonaisuudessaan 34 900 euroa, vastasi Albert-Ludwigs-Universität Freiburg.

13 Directmedia levittää CD-ROMia 1000 Gedichte, die jeder haben muss (1 000 runoa, jotka jokaisella on oltava), joka julkaistiin vuonna 2002. CD-ROMilla olevista runoista 876 on peräisin vuosilta 1720–1900. Niistä 856 on mainittu myös Knoopin laatimassa runoluettelossa.

14 Directmedia on saanut vaikutteita tästä luettelosta, kun se on koonnut runoja CD-ROMilleen. Se on jättänyt pois joitakin luettelossa esiintyviä runoja, lisännyt muita runoja ja muutoin tarkastellut Knoopin suorittamaa valintaa jokaisen runon osalta kriittisesti. Directmedia on ottanut jokaisen runon tekstit omasta digitaalisesta materiaalistaan.

15 Koska Knoop ja Albert-Ludwigs-Universität Freiburg katsoivat, että Directmedia rikkoi CD-ROMinsa levittämisellä Knoopin tekijänoikeutta kokoelmateoksen luojana ja Albert-Ludwigs-Universität Freiburgin lähioikeuksien suojaa tietokannan valmistajana, ne nostivat Directmediaa vastaan kielto- ja vahingonkorvauskanteen. Ne vaativat kanteessaan myös, että Directmedia luovuttaa vielä hallussaan olevat CD-ROMit hävitettäviksi.

16 Alioikeus hyväksyi tämän kanteen. Koska Directmedian valitus hylättiin, se teki Revision-valituksen Bundesgerichtshofille.

17 Mainittu valitus hylättiin siltä osin kuin se koski Directmedian velvoittamista vastaamaan Knoopin vaatimuksista. Ennakkoratkaisupyynnön esittänyt tuomioistuin katsoo sitä vastoin, että koska tietokannan valmistajan suojaa koskevilla Saksan lainsäädännön säännöksillä, joiden rikkomiseen Albert-Ludwigs-Universität Freiburg

vetoaa, pannaan täytäntöön direktiivi 96/9, Directmedian ja mainitun yliopiston välisen riidan ratkaiseminen riippuu direktiivin 7 artiklan 2 kohdan a alakohdan tulkinnasta.

18 Ennakkoratkaisupyynnön esittänyt tuomioistuin korostaa, että valitustuomioistuimen toteamuksista ilmenee, että Directmedia on saanut vaikutteita Knoopin laatimasta runoluettelosta valitessaan runoja CD-ROMilleen, tarkastellut kriittisesti jokaista Knoopin tekemää valintaa ja lopuksi jättänyt ottamatta kaupalliselle tallennusalustalle tietyn määrän mainittuun luetteloon sisältyviä runoja ja lisännyt siihen joitakin muita, ja kysyy, onko tällä tavoin tehty tietokannan sisällön toisintaminen direktiivin 96/9 7 artiklan 2 kohdan a alakohdassa tarkoitettua ”kopiointia”.

19 Sen mukaan direktiivin 96/9 tähän säännökseen sisältyvä käsite ”kopiointi”, mainitun direktiivin useat johdanto-osan perustelukappaleet, asiassa C-203/02, The British Horseracing Board ym., 9.11.2004 annetun tuomion (Kok. 2004, s. I-10415) 43–54 kohta, julkisasiamies Stix-Hacklin asiassa C-338/02, Fixtures Marketing (tuomio 9.11.2004, Kok. 2004, s. I-10497) antaman ratkaisuehdotuksen tietyt kohdat, tietty käsitys sui generis -oikeuden tarkoituksesta ja kohteesta sekä oikeusturvan vaatimukset näyttävät puoltavan tämän käsitteen suppeaa tulkintaa, jonka mukaan mainittu oikeus antaa tietokannan valmistajalle valtuuden vastustaa sen fyysistä siirtämistä kokonaan tai osittain tallennusalustalta toiselle, mutta ei tämän tietokannan käyttöä neuvojen, tietojen ja luetteloinnin lähteenä, vaikka kyseessä olevan tietokannan olennaisia osia kopioitaisiinkin tällä tavoin vähin erin ja ne siirrettäisiin sellaisenaan toiseen tietokantaan.

20 Ennakkoratkaisupyynnön esittänyt tuomioistuin myöntää kuitenkin, että sui generis -oikeuden kohteesta vallitsevan toisen käsityksen mukaan voidaan katsoa, että direktiivin 96/9 7 artiklan 2 kohdan a alakohdassa tarkoitettu kopioinnin käsite sisältää toimet, jotka koostuvat yksinomaan tietokannan aineiston eli tietojen toisintamisesta.

21 Bundesgerichtshof on ottanut huomioon tämän tulkintaongelman ja päättänyt lykätä asian käsittelyä sekä esittää yhteisöjen tuomioistuimelle seuraavan ennakkoratkaisukysymyksen:

”Voiko ([direktiivin 96/9] 7 artiklan 1 kohdan mukaisesti) suojattuun tietokantaan sisältyvien tietojen toisintaminen toisessa tietokannassa olla myös silloin [mainitun direktiivin] 7 artiklan 2 kohdan a alakohdassa tarkoitettua kopiointia**, kun se tehdään tietokannasta yksittäin tehdyillä harkituilla hauilla, vai edellyttääkö tässä säännöksessä tarkoitettu kopiointi tietojen (fyysistä) kopiointimenettelyä***”

Ennakkoratkaisukysymyksen tarkastelu

22 Kansallinen tuomioistuin haluaa ennakkoratkaisukysymyksellään selvittää etenkin, kattaako direktiivin 96/9 7 artiklan 2 kohdan a alakohdassa tarkoitettu kopioinnin (Entnahme/extraction) käsite toimen, jolla tietokannan aineistoa toisinnetaan toisessa tietokannassa siten, että ensimmäistä tietokantaa tarkastellaan visuaalisesti ja siitä valitaan tietoja toimen suorittajan henkilökohtaisen näkemyksen mukaisesti vai edellyttääkö se aineistokokonaisuuden fyysistä kopiointia (Kopieren/copiage).

23 Aluksi on todettava, että tämä kysymys nojautuu ennakkoratkaisupyynnössä esitettyyn olettamaan, jonka mukaan Knoopin laatima runoluettelo on direktiivin 96/9 1 artiklan 2 kohdassa tarkoitettu tietokanta.

** Direktiivin 7 artiklan 2 kohdan a alakohdassa suomenkielinen ilmaisu ”kopiointi” on muilla kielillä ilmaistuna (aineiston ym.) ”ottaminen” (extraction englanniksi ja ranskaksi, Entnahme saksaksi ja utdrag ruotsiksi).

*** Vorgang de Kopierens, ranskaksi processus de copiage.

24 Tässä pyynnössä on myös tarkennettu, että Albert-Ludwigs-Universität Freiburg, joka on rahoittanut mainitun luettelon kokoamisen, saa suojaa mainitussa direktiivissä säädetyn sui generis -oikeuden nojalla, kun otetaan huomioon se, että tämän luettelon sisällön keräämiseen, varmistamiseen ja esittämiseen sijoitettu investointi, jonka määrä on 34 900 euroa, on katsottu tämän direktiivin 7 artiklan 1 kohdassa tarkoitetulla tavalla ”olennaiseksi”.

25 Näin ollen ennakkoratkaisupyynnön esittänyt tuomioistuin pohtii, onko Directmedian pääasiassa suorittaman toimen kaltainen toimi direktiivin 96/9 7 artiklan 2 kohdan a alakohdassa tarkoitettua kopiointia.

26 Tässä säännöksessä kopioinnin käsitteellä tarkoitetaan ”tietokannan koko sisällön tai sen olennaisen osan pysyvää tai väliaikaista siirtämistä tallennusalustalta toiselle millä tavalla ja missä muodossa tahansa”.

27 Direktiivin 96/9 7 artiklan 1 kohdan mukaan tietokannan valmistajalla on oikeus kieltää sellaisen tietokannan, joka on vaatinut määrällisesti ja/tai laadullisesti huomattavaa investointia, koko sisällön tai olennaisen osan kopiointi. Lisäksi mainitun 7 artiklan 5 kohdan mukaan valmistajalla on oikeus kieltää tämän tietokannan sisällön epäolennaisten osien jatkuva ja järjestelmällinen kopiointi, joka voisi kumulatiivisen vaikutuksensa vuoksi johtaa koko tietokannan tai vähintään sen olennaisen osan uudelleen muodostamiseen ilman valmistajan lupaa ja joka aiheuttaisi näin ollen samalla tavoin vakavaa haittaa valmistajan investoinnille kuin direktiivin 7 artiklan 1 kohdassa tarkoitettu kopiointi (ks. em. asia The British Horseracing Board ym., tuomion 86–89 kohta).

28 Kun kopioinnin (extraction) käsitettä näin ollen käytetään direktiivin 96/9 7 artiklan eri kohdissa, sitä on tulkittava tämän artiklan yleinen asiayhteys huomioon ottaen (ks. tältä osin em. asia The British Horseracing Board ym., tuomion 67 kohta).

29 Tältä osin on aluksi täsmennettävä, kuten Directmedia on myöntänyt, että tämä käsite ei edellytä, että tietokanta tai sen osa, joka on kyseisen toimen kohteena, katoaa tämän toimen vaikutuksesta alkuperäiseltä tallennusalustaltaan.

30 Verbin ”kopioida” (copier) käyttö direktiivin 96/9 tietyissä perustelukappaleissa (joiden joukossa erityisesti 7 ja 38 perustelukappale) kopioinnin (extraction) käsitteen selittämiseksi osoittaa nimittäin, että yhteisön lainsäätäjän mielestä tämän käsitteen tarkoituksena on kattaa mainitun direktiivin asiayhteydessä toimet, joita suoritettaessa kyseessä oleva tietokanta tai sen osa säilyy alkuperäisellä tallennusalustallaan.

31 Lisäksi on korostettava, että ilmaisun ”millä tavalla ja missä muodossa tahansa” käyttäminen direktiivin 96/9 7 artiklan 2 kohdan a alakohdassa osoittaa, että yhteisön lainsäätäjä on tahtonut antaa kopioinnin käsitteelle laajan merkityksen (ks. em. asia The British Horseracing Board ym., tuomion 51 kohta).

32 Kuten Albert-Ludwigs-Universität Freiburg, Italian hallitus ja komissio esittävät, tätä kopioinnin laajan käsitteen hyväksymistä vahvistaa yhteisön lainsäätäjän sui generis -oikeuden käyttöönotolla tavoittelema päämäärä.

33 Päämääränä on, kuten erityisesti direktiivin 96/9 johdanto-osan 7, 38–42 ja 48 perustelukappaleesta ilmenee, taata henkilölle, joka on ollut aloitteellinen ja ottanut riskin tekemällä henkilöstöön, tekniikkaan tai rahoitukseen liittyvän olennaisen investoinnin tietokannan sisällön keräämiseksi, varmistamiseksi tai esittämiseksi, palkkio investoinnistaan antamalla hänelle suojaa sen tulosten luvatonta käyttöön ottamista vastaan, jolla tarkoitetaan erityisesti toimia, joilla käyttäjä tai kilpailija muodostaa uudelleen tämän tietokannan tai sen olennaisen osan huomattavasti pienemmillä kustannuksilla kuin mitä sen itsenäinen luominen edellyttäisi (ks. tältä osin myös asia C-46/02, Fixtures Marketing, tuomio 9.11.2004, Kok. 2004, s. I-10365, s. I-10365, 35 kohta; em. asia The British Horseracing Board ym. tuomion 32, 45, 46 ja 51 kohta; em. asia C-388/02, Fixtures Marketing, tuomion 25 kohta ja asia C-444/02, Fixtures Marketing, tuomio 9.11.2004, Kok. 2004, s. I-10549, 41 kohta).

34 Tämän päämäärän valossa direktiivin 96/9 7 artiklan mukaisen kopioinnin käsitteen on katsottava tarkoittavan tietokannan koko sisällön tai sen osan kaikkea luvatonta käyttöön ottamista (ks. em. asia The British Horseracing Board ym., tuomion 51 ja 67 kohta).

35 Kuten Albert-Ludwigs-Universität Freiburg ja komissio väittävät, direktiivin 96/9 7 artiklan 2 kohdan a alakohdan sanamuodosta itsestään ilmenee, että mainittu käsite ei ole riippuvainen suoritetun toimen luonteesta ja muodosta.

36 Ratkaiseva peruste tältä osin on kyseisen tietokannan koko sisällön tai sen osan ”siirto” toiselle tallennusalustalle, joka on samanlainen tai erilainen kuin mainitun tietokannan tallennusalusta. Tällainen siirto edellyttää, että tietokannan koko sisältö tai sen osa sijaitsee muulla tallennusalustalla kuin alkuperäisen tietokannan tallennusalustalla.

37 Kuten Italian hallitus on tässä yhteydessä korostanut, kun arvioidaan direktiivin 96/9 7 artiklassa tarkoitetun ”kopioinnin” kyseessä oloa, on merkityksetöntä, tapahtuuko siirto suojatun tietokannan sisällön teknisen kopiointimenettelyn, kuten elektronisen, elektromagneettisen, elektro-optisen tai jonkin muun samankaltaisen menettelyn avulla (ks. tältä osin direktiivin 96/9 johdanto-osan 13 perustelukappale) tai yksinkertaisen manuaalisen menettelyn avulla. Kuten Albert-Ludwigs-Universität Freiburg on esittänyt, tällaisen tietokannan sisällön fyysinen kopiointi toiselle tallennusalustalle, vaikka se tehdäänkin manuaalisesti, vastaa kopioinnin käsitettä samalla tavalla kuin lataaminen tai valokopion ottaminen.

38 Direktiivin 96/9 johdanto-osan 14 perustelukappale, jonka mukaan ”tämän direktiivin antama suoja olisi ulotettava koskemaan ei-elektronisessa muodossa olevia tietokantoja”, samoin kuin direktiivin johdanto-osan 21 perustelukappale, jonka mukaan siinä säädetty suoja ei edellytä, että aineistot ”on fyysisesti tallennettu muistiin jäsennetyllä tavalla”, puoltavat myös kopioinnin käsitteen, samalla tavoin kuin tietokantojen käsitteen, muotoa, tekniikkaa tai fysiikkaa koskevista arviointiperusteista riippumatonta laajaa tulkintaa.

39 Kun tulkitaan kopioinnin käsitettä direktiivin 96/9 yhteydessä, merkitystä ei ole myöskään sillä, että suojatun tietokannan sisällön siirtäminen johtaa kyseessä olevien osien esittämiseen eri tavalla kuin miten ne esitetään alkuperäisessä tietokannassa. Kuten direktiivin 96/9 johdanto-osan 38 perustelukappaleesta ilmenee, luvaton kopiointitoimi, johon liittyy kopioidun tietokannan sisällön muokkaamista, on osa niitä toimia, joita vastaan tietokannan valmistajaa pyritään direktiivillä suojelemaan sui generis -oikeuden käyttöönoton avulla.

40 Näin ollen ei voida Directmedian tavoin katsoa, että kopioinnin käsite kattaisi vain toimet, joilla tietokannan sisältö tai sen osa muodostetaan uudelleen mekaanisesti sitä muuntelematta ja perinteisellä ”leikkaa/liimaa-menetelmällä”.

41 Samaten se Directmedian korostama seikka, että uudelleen muodostamisen suorittaja pidättäytyy kopioimasta osaa suojattuun tietokantaan sisältyvästä aineistosta ja täydentää siitä otettua aineistoa muista lähteistä peräisin olevalla aineistolla, osoittaa korkeintaan sen, että toimi ei ole kohdistunut mainitun tietokannan koko sisältöön. Sitä vastoin se ei estä toteamasta, että osa tämän tietokannan sisällöstä on siirretty toiselle tallennusalustalle.

42 Vastoin Directmedian esitystä direktiivin 96/9 7 artiklassa tarkoitettua ”kopioinnin” käsitettä ei näin ollen voida rajoittaa toimiin, jotka koskevat suojatun tietokannan koko sisällön tai sen olennaisen osan siirtämistä.

43 Kuten tämän tuomion 27 kohdasta ilmenee, direktiivin 96/9 7 artiklan 1 ja 5 kohdasta yhdessä luettuna johtuu, tämä käsite ei ole riippuvainen suojatun tietokannan sisällön siirtämisen laajuudesta, koska näiden säännösten nojalla mainitussa direktiivissä käyttöön otetulla sui generis -oikeudella annetaan suojaa tietokannan valmistajalle paitsi suojatun tietokannan koko sisältöä tai sen olennaista osaa koskevia kopiointitoimia, myös tietyillä edellytyksillä tämän sisällön epäolennaista osaa koskevia toimia vastaan (ks. tältä osin em. asia The British Horseracing Board ym., tuomion 50 kohta).

44 Näin ollen se seikka, että siirtotoimi ei koske suojattuun tietokantaan sisältyvän aineiston olennaista ja järjestettyä kokonaisuutta, ei estä tämän toimen sisältymistä direktiivin 96/9 7 artiklassa tarkoitettuun kopioinnin käsitteeseen.

45 Kuten samaten komissio on korostanut, se seikka, että tietokantaan sisältyvää aineistoa on siirretty toiseen tietokantaan vasta sen siirtäjän suorittaman kriittisen arvioinnin jälkeen, voisi tosin osoittautua merkitykselliseksi, kun määritellään sitä, voiko tämä toinen tietokanta saada jotakin direktiivissä 96/9 säädettyä suojaa. Tämä seikka ei sitä vastoin estä toteamasta, että kyse on aineiston siirrosta ensimmäisestä tietokannasta toiseen.

46 Siirtotoimen tavoite on myös merkityksetön, kun arvioidaan sitä, onko kyseessä direktiivin 96/9 7 artiklassa tarkoitettu ”kopiointi”.

47 Näin ollen ei ole merkityksellistä, että kyseessä olevan siirtotoimen tarkoituksena on muodostaa toinen tietokanta – kilpaileepa se alkuperäisen tietokannan kanssa tai ei ja olipa se tämän kanssa saman- tai erikokoinen – tai että kyseinen toimi liittyy muuhun kaupalliseen tai ei-kaupalliseen toimintaan kuin tietokannan muodostamiseen (ks. vastaavasti em. asia The British Horseracing Board ym., tuomion 47 ja 48 kohta). Kuten lopuksi direktiivin 96/9 johdanto-osan 44 perustelukappaleesta ilmenee, jo pelkän sisällön katselun näytöltä edellyttämä suojatun tietokannan koko sisällön tai sen olennaisen osan siirtäminen toiselle tallennusalustalle muodostaa sellaisenaan kopioinnin, jonka sui generis -oikeuden haltija voi tehdä riippuvaiseksi hyväksynnästään.

48 Ennakkoratkaisupyynnön esittänyt tuomioistuin korostaa ennakkoratkaisupyynnössään direktiivin 96/9 johdanto-osan 38 perustelukappaletta. Sikäli kuin siinä esitetään olettama, jonka mukaan tietokannan sisältö ”kopioidaan ja muunnetaan elektronisesti”, mainittu perustelukappale voisi ennakkoratkaisupyynnön esittäneen tuomioistuimen mukaan puoltaa kopioinnin käsitteen tulkitsemista siten, että se rajoittuu toimiin, jotka nojautuvat tekniseen kopiointimenettelyyn.

49 Kyseessä olevan perustelukappaleen tarkoituksena on kuitenkin, kuten julkisasiamies esittää ratkaisuehdotuksensa 41 kohdassa, havainnollistaa sitä erityistä vaaraa, joka tietokantojen valmistajille aiheutuu digitaaliteknologian yhä kasvavasta käytöstä. Sitä ei tule ymmärtää siten, että siinä rajoitetaan sui generis -oikeuden nojalla suojaa saavien toimien ala teknisiin kopiointitoimiin, sillä muutoin yhtäältä tämän tuomion 29–47 kohdassa esitetyt eri seikat, jotka puoltavat kopioinnin käsitteen laajaa tulkintaa direktiivin 96/9 yhteydessä, jätetään huomioon ottamatta ja toisaalta, jos mainitun oikeuden tavoitetta ei oteta huomioon, tietokannan valmistajalta poistetaan suoja sellaista kopiointia vastaan, jossa ei käytetä erityistä teknistä menettelyä mutta joka loukkaa valmistajan etua samalla tavalla kuin tällaiseen menetelmään nojautuva kopiointi.

50 Directmedia esitti, että tietokanta ei merkitse omistusoikeutta tietoihin ja että jos sellaisiin toimiin, jotka suojatun tietokannan valmistaja voi kieltää sui generis -oikeutensa nojalla, kuuluu tietokannassa esiintyvien tietojen toisintaminen, ei yhtäältä oteta huomioon käyttäjien laillisia oikeuksia vapaaseen tiedonsaantiin ja toisaalta suositaan monopolien syntymistä tai määräävän markkina-aseman väärinkäyttöä tietokantojen valmistajien taholta.

51 Tiedonsaantioikeuden osalta on ensiksi tärkeää korostaa, että sui generis -oikeuden nojalla saatava suoja koskee ainoastaan direktiivin 96/9 7 artiklassa tarkoitettua kopiointia ja/tai uudelleenkäyttöä. Tämä suoja ei sitä vastoin kata tietojen etsimistä tietokannasta (em. asia The British Horseracing Board ym., tuomion 54 kohta).

52 Tietokannan muodostanut henkilö voi tosin varata itselleen yksinoikeuden päästä tietokantaansa tai varata siihen pääsyn tietyille henkilöille (em. asia The British Horseracing Board ym., tuomion 55 kohta) tai asettaa tietokantaan pääsylle erityisiä ehtoja, esimerkiksi maksuja.

53 Kun kuitenkin tietokannan valmistaja antaa kolmansille esimerkiksi maksua vastaan pääsyn tietokannan sisältöön, sen sui generis -oikeus ei anna sille mahdollisuutta vastustaa sitä, että nämä kolmannet käyttävät tietokantaa tietojen hakemiseen (ks. vastaavasti em. asia The British Horseracing Board ym., tuomion 55 kohta). Direktiivin 96/9 johdanto-osan 44 perustelukappaleesta ilmenee, että tietokannan sisällön katselu näytöltä voidaan asettaa sui generis -oikeuden haltijan luvanvaraiseksi vain silloin, kun se edellyttää tietokannan koko sisällön tai sen olennaisen osan pysyvää tai väliaikaista siirtämistä toiselle tallennusalustalle.

54 Käsiteltävänä olevassa asiassa ennakkoratkaisupyyntöpäätöksessä olevasta tosiseikkojen kuvauksesta ilmenee, että vaikka Albert-Ludwigs-Universität Freiburg tosin pyrkii estämään Knoopin laatimaan runoluetteloon sisältyvän aineiston luvattoman toisintamisen, se antaa kuitenkin luvan tietojen etsimiseen kolmansille mainitusta luettelosta. Näin ollen yleisöllä on pääsy siihen koottuihin tietoihin ja se voi etsiä siitä tietoja.

55 Toiseksi kilpailuun vaikuttamista koskevan vaaran osalta direktiivin 96/9 johdanto-osan 47 perustelukappaleesta ilmenee, että yhteisön lainsäätäjä on ottanut huomioon näkemyksen, jonka mukaan sui generis -oikeuden nojalla annettua suojaa ei saa käyttää niin, että se helpottaa määräävän markkina-aseman väärinkäyttöä.

56 Tämän vuoksi direktiivin 96/9 13 artiklassa, jossa annetaan normatiivinen arvo tähän samaan perustelukappaleeseen sisältyvälle täsmennykselle, jonka mukaan mainitun direktiivin säännöksillä ”ei rajoiteta yhteisön tai kansallisten kilpailusääntöjen soveltamista”, todetaan, että tämä direktiivi ei vaikuta muihin säännöksiin, jotka koskevat erityisesti keskinäisiä sopimuksia koskevaa oikeutta ja vilpillistä kilpailua.

57 Direktiivin 96/9 16 artiklan 3 kohdassa säädetään saman tarkoituksen vuoksi, että komissio toimittaa tämän direktiivin soveltamisesta kausittain kertomuksia, joiden tarkoituksena on tarkastella erityisesti sitä, onko sui generis -oikeuden soveltaminen aiheuttanut sellaisia määräävän markkina-aseman väärinkäytöksiä tai vakavia haittoja vapaalle kilpailulle, joiden perusteella olisi syytä toteuttaa aiheelliset toimenpiteet.

58 Tässä yhteydessä, jossa on luonteenomaista sellaisten yhteisön oikeuden tai kansallisen oikeuden mukaisten välineiden olemassaolo, joilla voidaan puuttua mahdollisiin kilpailusääntöjen rikkomisiin, kuten määräävän markkina-aseman väärinkäyttöön, direktiivin 96/9 7 artiklassa tarkoitettua kopioinnin käsitettä ei voida tulkita siten, että tietokannan valmistajalta poistetaan suoja sellaisia toimia vastaan, jotka loukkaavat sen oikeutettuja etuja.

59 Jotta ennakkoratkaisukysymyksen esittänyt tuomioistuin voi pääasiassa todeta, onko Directmedia rikkonut Albert-Ludwigs-Universität Freiburgin sui generis -oikeutta, sen on kaikki asiaan vaikuttavat seikat huomioon ottaen varmistettava, vastaako Directmedian Knoopin laatiman runoluettelon pohjalta tekemä toimi tämän luettelon määrällisesti tai laadullisesti olennaisen osan kopiointia (ks. vastaavasti em. asia The British Horseracing Board ym., tuomion 69–72 kohta) tai epäolennaisten osien kopiointia, joka on jatkuvuutensa ja järjestelmällisyytensä vuoksi johtanut tämän sisällön olennaisen osan uudelleen muodostamiseen (ks. vastaavasti em. asia The British Horseracing Board ym., tuomion 73, 87 ja 89 kohta).

60 Edellä esitetyillä perusteilla ennakkoratkaisukysymykseen on vastattava, että suojatun tietokannan aineiston toisintaminen toisessa tietokannassa sillä tavoin, että ensimmäisestä tietokannasta on etsitty tietoja näytöllä ja siihen sisältyviä aineistoja on arvioitu yksittäin, on direktiivin 96/9 7 artiklassa tarkoitettua ”kopiointia”, edellyttäen että – ja ennakkoratkaisupyynnön esittäneen tuomioistuimen on selvitettävä tämä seikka – tämä toimi vastaa suojatun tietokannan sisällön laadullisesti tai määrällisesti olennaisen osan siirtämistä tai sellaisten epäolennaisten osien siirtämisiä, jotka jatkuvuutensa ja järjestelmällisyytensä vuoksi ovat johtaneet tämän sisällön olennaisen osan uudelleen muodostamiseen.

Oikeudenkäyntikulut

61 Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely yhteisöjen tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta. Oikeudenkäyntikuluja, jotka ovat aiheutuneet muille kuin näille asianosaisille huomautusten esittämisestä yhteisöjen tuomioistuimelle, ei voida määrätä korvattaviksi.

Näillä perusteilla yhteisöjen tuomioistuin (neljäs jaosto) on ratkaissut asian seuraavasti:

Suojatun tietokannan aineiston toisintaminen toisessa tietokannassa sillä tavoin, että ensimmäisestä tietokannasta on etsitty tietoja näytöllä ja siihen sisältyviä aineistoja on arvioitu yksittäin, on tietokantojen oikeudellisesta suojasta 11.3.1996 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 96/9/EY 7 artiklassa tarkoitettua ”kopiointia”, edellyttäen että – ja ennakkoratkaisupyynnön esittäneen tuomioistuimen on selvitettävä tämä seikka – tämä toimi vastaa suojatun tietokannan sisällön laadullisesti tai määrällisesti olennaisen osan siirtämistä tai sellaisten epäolennaisten osien siirtämisiä, jotka jatkuvuutensa ja järjestelmällisyytensä vuoksi ovat johtaneet tämän sisällön olennaisen osan uudelleen muodostamiseen.

Allekirjoitukset